

KAIN.

MISZTERIUM.

IRTA

LORD BYRON.

FORDITOTTA

MIKES LAJOS.

BUDAPEST.

**LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)
CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

KAIN

MISZTERIUM

A KIGYÓ PEDIG MINDEN MEZEI VADNÁL, MELYET
AZ ÚR ISTEN TEREMTETT VALA, RAVASZABB
VALA. - GEN. III. 1.

SCOTT WALTER BÁRÓNAK

AJÁNlja E MISZTERIUMOT

LEKÖTELEZETT BARÁTJA ÉS HŰ SZOLGÁJA

A SZERZŐ.

Előszó.

A következő jeleneteket, alkalmazkodva hasonló tárgyú régi drámák címéhez, miszteriumnak nevezem. A kíváncsi olvasó azonban könnyen meggyőződhetik az angol, francia, olasz vagy spanyol nyelvű nagyon is profán termékekből, hogy távolról sem bántam oly szabadon a tárgygyal, a mint az hajdanta szokásban volt. Iparkodtam személyeimet jellemüknek megfelelő nyelven beszéltetni, s a hol a szentírás sorait használtam, bár ez ritkán fordul elő, ott még a szavakhoz is annyira ragaszkodtam, a mennyire csak megengedte a ritmus. Az olvasó emlékezhetik, hogy a Genézis szerint Évát nem a gonosz szellem, hanem „a kigyó” kísértette meg azért, mert „minden mezei vadnál ravaszabb vala.” Bárhogy magyarázzák ezt a helyet a rabbik és a szent atyák, én úgy értem a szavakat, a mint találom, s úgy teszek, mint hasonló esetekben Watson püspök, a ki a cambridge-i iskolákban, valahányszor a szent atyákat hozták fel ellene, a szentírásra mutatva így szólt: „Itt az Irás!” Megjegyzem, hogy tárgyamnak semmi köze sincs az Új szövetséghez; különben is anakronizmus volna minden erre való vonatkozás. A hasonló tárgyú költeményekkel már jó ideje nem foglalkoztam. Húsz éves korom óta nem olvastam Milont, de azelőtt oly sokszor olvastam, hogy ez keveset változtat a dolgon. Gessner „Ábel halálát” nyolcz éves koromban olvastam Aberdeenben. Csak arra emlékszem, hogy az általános benyomása gyönyörködtető; tartalmából azonban csak azt tudom, hogy Kain feleségének neve Mahala, Ábel feleségének pedig Thirza volt. Én Hádának és Czillának nevezem őket, mert ezek az első nőnevek a Genézisben. Ezek Lamech feleségei voltak; Kain és Ábel feleségét a biblia nem nevezi meg. Nem tudom, nem okozott-e a tárgy azonossága hasonlóságot a feldolgozásban is? Ezzel azonban nem sokat törődöm.

Kérem az olvasót, vegye tekintetbe, bár erre kevesen szoktak emlékezni, hogy nemcsak Mózes könyveiben, hanem általában az egész ó-szövetségben egy szó sincs a jövő életről. E különös hiány magyarázata végett Warburton „Isteni küldetésére” utalok. Jobb magyarázatot eddig nem ismerek. Azt hiszem ennél fogva, joggal foghattam fel a jövő életet Kainra nézve ujságképen a nélkül, hogy a szentírással ellenkezésbe jutottam volna.

Nehéz volt Luczifert papi módon beszéltetnem hasonló dolgokról, megtettem azonban minden lehetőt, hogy a szellemekhez illő udvariasság korlátai között tartsam.

Ha tagadja, hogy Évát kigyó képében ő kísértette meg, ezt azért teszi, mert a Genézis a legcsekélyebb czélzást sem tartalmazza erre vonatkozólag, s mindig csak a kigyót említi valóságos kigyó mivoltában.

Jegyzet. Az olvasó észre fogja venni, hogy költeményemben nagyrészt Cuvier elméletéhez csatlakoztam, a mely szerint a föld többször elpusztult már az ember teremtése előtt. Ez a föltevés, a mely a különböző földrétegekre és az ezekben talált óriási, ismeretlen állatok csontjaira támaszkodik, nem ellenkezik Mózes tanításával, sőt inkább megerősíti ezt, a mennyiben ama földrétegekben eddig még nem találtak emberi csontokat, bár az ismeretlen állatok maradványai mellett nem egy ismert állat csontjaira is akadtak. Luczifernek az az állítása, hogy az Ádám előtti világot az embernél sokkal értelmesebb s a mammutnak megfelelő erejű lények népesítették be, természetesen költői ficció, a mely feladatomban megkönnyítésére szolgál.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy Alfierinek is van egy Ábel című tramelogediája. Ezt azonban nem olvastam ép úgy, mint Alfieri többi művét sem, kivéve önéletrajzát.

Ravenna, 1821. szeptember 20-án.

SZEMÉLYEK.

Ádám.

Háda (Kain felesége).

Éva.

Czilla (Ábel felesége).

Kain.

Az Úr angyala.

Ábel.

Luczifer.

ELSŐ FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

Ádám, Éva, Kain, Ábel, Háda, Czilla napköltekor áldozatot mutatnak be a paradicsomon kívül.

- Ádám:** Mindentudó, örök, végetlen Isten!
Ki a sötétből a vizek fölött
A fényt teremtéd egy igéddel, - üdv!
Az újuló napfénynyel üdv neked!
- Éva:** Isten! - Ki a nappalnak nevet adtál,
S elválasztád a reggelt s éjt, mi egy volt, -
Ki szétterelted a hullámokat,
S műved felét mennyboltnak hívtad, - üdv!
- Ábel:** Isten! - Te, ki az elemek hadát,
A földbe, légbbe, tűzbe s vízbe osztád,
Ki nappal fénylő s éjen át sötét
Világaidhoz lényeket teremtél,
Hogy élvezzék mindezt, szeretve téged
És alkotásaid, - üdv! üdv neked!
- Háda:** Végetlen Isten! Mindeneknek atyja!
Te, ki a legjobb s legszebb lényeket
Teremtéd, hogy jobban szeressük őket
Mindennél kívüled, - Uram! szeretlek,
S szeretem őket is, - üdv! üdv neked!
- Czilla:** Isten! - Ki mindent áldottnak teremtél;
De nem tiltád el a kigyót se tőlünk,
A mely atyám' az Édenből kiüzte,
Óvj minket a gonosztól! - Üdv neked!
- Ádám:** S te némán állsz, Kain, elsőszülöttem?
- Kain:** Mit mondjak?
- Ádám:** Könyörögj!
- Kain:** Ti nem tevétek?
- Ádám:** Igen, mély áhitattal.
- Kain:** S hangosan:
Hallottam.
- Ádám:** Isten is, remélem.
- Ábel:** Amen!
- Ádám:** S te mégse szólsz, Kain?

Kain: Jobb így.

Ádám: Miért?

Kain: Nincs mit kérnem.

Ádám: De van mit megköszönnöd.

Kain: Az sincsen.

Ádám: Hát nem élsz?

Kain: Meg is halok majd.

Éva: Jaj! hullni kezd már tiltott fánk gyümölcse.

Ádám: S megint nekünk kell felszednünk. Uram!
Miért is ültetted te a tudásfát?

Kain: Az életfáról mért nem téptetek?
Könnyű lett volna akkor szembeszállni
Vele.

Ádám: Fiam! Ne káromold az Istent!
A kígyó szól belőled.

Kain: S mért ne szólna?
Hazug volt tán? Nem a tudásfa nőtt ott,
S az élet fája? S élet és tudás jó;
Mért volna rossz?

Éva: Fiam! Te úgy beszélsz,
Mint én, mikor nem éltél még, bűnomben.
Ne lássam nyomorom megújhodását
Mostan te benned! Rég megbántam én.
Ne hullj Éden falán kívül a törbe,
Mely minket bent megejte. Érd be azzal,
Mi van. Ha mi beértük volna egykor,
Elégedett volnál te most, fiam!

Ádám: Imánknak vége, menjünk. Mindenik
Dolgára, mely nem terhes, bár reá
Szükség szorít. Ifjú földünk gyümölcse
Csekély munkánkért bő jutalmazás.

Éva: Fiam, apád vidáman túri sorsát;
Igy tégy te is.

(Ádám és Éva el.)

Czilla: Bátyám, csak nem derülsz föl?

Ábel: Mért arczodon e folytonos komorság?
Hasznodra nincs, csak a mindenható
Haragját hívja ki.

Háda: Kedves Kainom,
Rám is haragszol?

Kain: Nem, Hádám, dehogy.
Magányt óhajtanék pár pillanatra.
A szívem fáj, de múltó gyöngeség csak.
Eredj, öcsém, előre; majd követlek.
Ti se maradjatok, nővéreim.
Gyöngédségték komorságom ne sértse.
Utánatok megyek majd.

Háda: Csak siess!
Ha nem jössz, visszatérek, fölkereslek.

Ábel: Szálljon szívedbe égi béke, bátyám!
(Ábel, Czilla, Háda el.)

Kain: Ez hát az élet! Dolgozzam! S miért?
Mert atyám bűne eljátszá az Édent?
Mit tettem én? Meg nem születve még,
Születni nem kívántam, s gyűlölöm
E létet, melyre születtem. Miért
Hajolt az asszony s kígyó csábszavára?
S ha már hajolt, miért a bűnhödés?
Ott nőtt a fa: miért nem nőtt neki?
S ha nem: hozzá mért volt olyan közel?
S mért volt a legszebb? - Bármit kérdezek,
Mindenkor egy a válasz: „Ő akarta,
S ő jó.” - Mért jó? Vagy mert mindenható,
Végetlen jónak is kell lennie?
A gyümölcsről itélek, s ez fanyar;
S másnak bűnéért kell beléharapnom. -
De ki közelg ott? Angyal alkatára;
Csak komorabb, arczában több szigorral.
Mit reszketek? Mért félnék tőle jobban,
Más szellemeknél, a kiket naponta
Látok a kapunál lángpallosukkal,
Hol minden alkonyatkor leskelődöm,
Hogy vethetnék egy pillantást a kertbe,
Jogos örökségembe, mielőtt
Vak éjbe vesznek a tiltott falak
S a keruboktól őrzött gátakon
Túlszökkenő örök fák csúcsai.
Ha nem félek lángkardú angyaloktól,
Ettől mért borzadok, ki most közelg?
Hatalmasabbnak látszik, mint a többi,
S oly szép is, mint azok; de mintha egykor
Tán szebb lett volna s most is szebb lehetne.
Lényén bú s halhatatlanság vegyül.
De hát búsulhat, a mi nem halandó?
Itt jó.

(Luczifer jön.)

Lucifer: Halandó!

Kain: S te ki vagy?

Lucifer: Ura
Szellemladagnak.

Kain: S porral szóba állhatsz?

Lucifer: Tudom a pornak minden gondolatját,
S együtt érzek veled s veled.

Kain: Hogyan!
Tudod, mit gondolok?

Lucifer: Mit mindazok,
Kik gondolatra méltók. Halhatatlan
Részted szól benned.

Kain: Bennem halhatatlan?
Nem értelek. Atyámnak bárgyúsága
Az élet fáját nem dézsmálta meg;
S anyám hamar szakított, elsietve,
A tudás fájáról. S ennek gyümölcse -
Halál!

Lucifer: Megcsaltak; élni fogsz te.

Kain: Élek,
De csak hogy meghaljak. S nem is tudom, mért
Gyűlöljem a halált? Belül kínoz csak
Valami átkozott legyőzhetetlen
Ösztön, hogy éljek. S ezt, bár úgy utálok,
Mint önmagam, lebirni nem tudom.
Igy élek hát. Mért is kellett születnem!

Lucifer: Hogy élj! S örökké élni fogsz! Ne hidd, hogy
Léted a porhüvely. Ez semmivé lesz;
De kevesebb te akkor sem leszel.

Kain: Mért nem leszek több?

Lucifer: Tán hozzánk hasonló
Leszel.

Kain: S ti?

Lucifer: Halhatatlanok vagyunk.

Kain: És boldogok?

Lucifer: Hatalmasok vagyunk.

Kain: És boldogok nem?

Lucifer: Nem! S te az vagy-e?

Kain: Én? Nézz reám!

Lucifer: Te kérkedő szegény rög!
Te vagy boldogtalan? Te?

Kain: Az vagyok.
De hát minden hatalmaddal mi vagy te?

Lucifer: Én alkotód akartam volna lenni,
S máskép teremtek, hogyha én teremtek.

Kain: Istennek látszol, -

Lucifer: Isten nem vagyok.
S ha ez nem lettem, más sose legyek, mint
A mi vagyok. Uralkodjék, ha győzött!

Kain: Ki?

Lucifer: A ki alkotá atyád' s a földet -

Kain: S a mennyet s mindent bennök. A szeráfhad
Igy zeng, hallottam s így beszél atyám is.

Lucifer: Így kell is tenniök. Máskép azok
Lennének, a mi szellemek között én
S te emberek közt.

Kain: És mi mik vagyunk?

Lucifer: Lelkek, kik használjuk jogunk, a melylyel
A halhatatlanság ruhája föl;
Kik a mindenható kényúr örök
Arczába vágjuk bátran, hogy a rossz,
Bár tőle van, nem jó! Ha megteremtett,
- Miről mit sem tudok, mit sem hiszek, -
Nem létezővé nem tehet soha,
S élünk örökké! - Ő is így akarta,
Hogy kínozhasson. Rajta! - Ő hatalmas;
De nagyságában még sem boldogabb
Nálunk, kik küzködünk. - Teremt a jóság
Roszat? S ő mást mit alkotott? Csak üljön
Nagy elhagyott trónján, világokat
Teremtgetvén, hogy könnyebben viselje
Végetlensége s társtalan magánya
Az öröklét terhét, csillagra bár
Halmozzon csillagot, a törhetetlen,
Korlátlan zsarnok egyedül marad.
Bár elpusztíthatná magát! E tette
A legjobb volna. De legyen csak úr ő!
Növelje csak magát gyötrő nyomorban!
Szellemhad s emberek, mi legalább
Megértjük egymást, s kínunk végtelen bár,
Határtalan rokonszenv s összetartás
Könnyíti! Ámde ő! oly nyomorult,
És nyomorában nincs egy csöpp nyugalma:
Vég nélkül egyre csak teremt, teremt.

Kain: Dolgokról szólsz, mik álmoké gyanánt
Rég bánthanak. A mit láttam, sosem
Békélt ahoz, a mit fülembé zúgtak.

Apám, anyám mindig kígyót, gyümölcsöt,
Fát emlegetnek; látom Édenüknek
A kapuját; lángpallosú kerúbok
Őrzik most, őket s engem visszatiltva;
A napi munka s szüntelen zszibongó
Eszmék terhét nyögöm; magam körül
Egy nagy világ s én benne semmi sem:
Bár oly erővel lázong bennem olykor
Az érzés árja, mintha a világot
Igába tudna könnyen hajtani!
Azt hittem: e nyomor csupán enyém.
Apám megtört, anyám meg elfeledte,
Hogy egykor a tudásért szomjazott,
Bár tudta, örök átok jár vele.
Bátyám derék pásztor, s a nyáj javát
Áldozza annak, a ki ráparancsolt
A földre, hogy verejtékért teremjen.
Nővérem, Czilla himnuszt zeng dicsére
Korábban a madárnál, s drága Hádám,
Szerelmem, nőm sem sejtí az erőt,
Mely engem nyűgöz. Senkit nem találtam
Még eddig, ki megértene. - Ezentúl
Majd szellemekhez járul szellemem!

Lucifer: S ha lelked méltóvá nem tenne téged
Ily társaságra: így állnék előtted?
Elég lett volna kígyónak varázsa,
Mint egykor.

Kain: Ah! *Te* kísértéd anyám?

Lucifer: Igazsággal kísérték én csupán!
Nem a tudásnak fája volt a fa?
S az élet fáján tán nem volt gyümölcs?
Én rendelém el, hogy ne tépjen erről?
Tiltott fát én ültettem, hogy vele
Ártatlanságuk vágyát ingereljem?
Most istenek vagytok, ha én teremtek;
Ő meg kiűzött, hogy ne tépjetek
Az élet fájáról és istenekké
Ne legyetek. Ezt mondá?

Kain: Így beszélnek,
Kik dörgés közt vevék szavát.

Lucifer: Ki hát
A daemon? A ki megfoszt éltetektől,
Avagy ki nektek örök életet szánt
Tudás hatalmával gyönyör között?

Kain: Izlelték volna mind a két gyümölcsöt
Vagy egyiket sem!

Luczifer: Egyik már tiétek;
A másik is még az lehet.

Kain: Hogyan?

Luczifer: Ha öntudattal ellenálltok.
A szellemet nem rontja semmi meg.
Akarjon, s mindennek központja lesz.
Uralkodásra termett.

Kain: Te kísértéd
Szülőim?

Luczifer: Én? Szegény rög! Mért s hogyan?

Kain: Mondják, a kígyó szellem volt.

Luczifer: Ki mondja?
Nem így áll fönt megírva. Ennyire
A büszke úr nem csal; csupán az ember
Hiú félelme tolja szellemekre
Önvétkeit. Kígyó vala a kígyó
És semmi több; de kevesebb se volt,
Mint a kiket kísérté: por csupán.
Okosabb volt, mert rászédé az embert,
És tudta, milyen végzetes leend
A röpke kéjre a tudás. Halandó
Lénynek mezét csak nem veszem magamra?

Kain: Volt benne daemon.

Luczifer: Fölkelté csupán
A daemont bennök nyelve csalfasága.
A kígyó kígyó volt csak, semmi több:
Kérdezd a fákat őrző keruboktól.
Ha majd évezredek fődik be hamvad
S utóid hamvát, a világ talán
Első bűnét mesével leplezi,
S oly mezbe bujdat engem, mit utálok,
Mint minden mást, mi meghajol *előtte*,
Ki mindent hajlongásra alkotott csak
Komor, magányos, örökkévaló
Színe előtt. De mink, kik a valót
Látjuk, mást, mint valót, nem mondhatunk.
Féreg szavára buktak el szülőid.
Mit kísértette volna szellem őket?
Vagy kelthetett az Éden szűz körével
Íríg sovárgást szellemek között,
A kik a végtelen tért szeldelik?
De ezt minden tudásfáddal sem érted.

Kain: Tudásra méltó nincs, mit ne kívánnék
Ismerni, rá fogékonyan.

Luczifer: S akármit
Meg is néznél?

Kain: Tégy próbát!

Luczifer: A halált
Mernéd megnézni?

Kain: Még nem látta senki.

Luczifer: De meghal minden.

Kain: Rémes a halál,
Atyám azt mondja; sír anyám, ha hallja;
Ábel az égre néz; fohászba kezd
Fejét lehajtva Czilla, s Háda némán
Csak rám tekint.

Luczifer: S te!

Kain: Keblem mondhatatlan
Eszméknek lángja gyötri, hogyha hallok
Az elkerülhetlen, mindenható
Halálról. Megbirkózhatnám vele?
Oroszlánnal küzködtem, mint gyerek,
S ordítva menekült kemény kezemből.

Luczifer: Árny a halál csupán, alakja nincsen.
S mindent benyel, minek formája földi.

Kain: Hogyan! Én élő lénynek képzelém.
De élőknek hogy árthat annyira,
A mi nem él?

Luczifer: Kérdezd a rombolótól.

Kain: Kitől?

Luczifer: Az alkotótól - egyre megy.
Hogy pusztítson, csupán azért teremt.

Kain: Sejtém, mióta hallok a halálról.
Bár nem tudom, mi, - rettentő lehet.
Gyakorta lestem rá a puszta éjben;
S ha órjás árnyak imbolyogtak Éden
Falának árnyán, s közbe-közbe villant
A kerubok lángkardja, vártam őt,
S azt hittem, eljő, mert a félelemmel
Nőtt vágyam, hogy megismerjem, mi az,
Mitől mind borzadunk; de semmi sem jött.
S fáradt tekintetem szülőházánkról,
A tiltott Édenről a kék magasba
A fénylő csillagok felé vetém.
Oly szépek! Ők is meghalnak?

Luczifer: Talán, -
De jóval később, mint ti.

Kain: Jó, hogy így van.
Oly kedvesek! Haláluk rosszul esnék.
Mi a halál? Borzaszt, rémes dolog;
De mi? Föl nem fogom. Ránk mért csapás
Bűnösre, büntelenre egyaránt?
De mily csapás?

Luczifer: Földdé kell válnotok.

Kain: De öntudattal?

Luczifer: Én meg nem halok.
S így nem felelhetek.

Kain: Nem volna baj,
Ha csendes por lehetnék. Bár soha
Ne lettem volna más!

Luczifer: Bolond kívánság.
Atyád tudást kívánt.

Kain: De életet nem.
Az élet fájáról mért nem szakított?

Luczifer: Meggátolták.

Kain: Halálos tévedés!
Mért erről nem tépett előbb? De míg
Tudást nem ízlelt, nem tudott halálról.
O jaj! én sem tudom mi a halál.
Csak félek, s nem tudom, mért?

Luczifer: Én tudok
Mindent, s nem félek semmitől se. Lásd,
Ez az igaz tudás.

Kain: Taníts meg erre!

Luczifer: Jó, egy esetben.

Kain: S ez?

Luczifer: Borulj elé, m,
S imádj uradnak engemet.

Kain: Te az vagy,
A kit atyám imád?

Luczifer: Nem!

Kain: Hát hasonló?

Luczifer: Az sem! Közös nincs bennünk semmisem
Ne is legyen! Legyek felsőbb vagy alsóbb,
Mint ő, csak társa ne, szolgája ne
Hatalmának. Külön lakom, s hatalmas
Vagyok. Sokan imádnak eddig is,
S még többen fognak. Légy első ezek közt.

Kain: Atyám ura előtt meg nem hajoltam
Sosem, bár Ábel gyakran sürgetett,
Hogy áldozzak vele. Most mért boruljak
Eléd?

Luczifer: Sosem borultál még eléje?

Kain: Nem mondtam-e? S kellett-e mondanom?
Mindentudásod még ennyit se tudna?

Luczifer: Ki nem borult eléje, az élém
Borult.

Kain: Én nem hajlongok senkinek sem.

Luczifer: Mindegy, ha nem imádod őt, ez által
Engem imádsz s enyém vagy.

Kain: S mit jelent ez?

Luczifer: Majd megtudod még itt s később, ne félj.

Kain: Engedj létem miszterjomába látnom.

Luczifer: Kövess, vezetlek.

Kain: Csakhogy szántanom kell,
Megígértem.

Luczifer: Mit?

Kain: Hogy zsenjét szedek.

Luczifer: Minek?

Kain: Ábellel együtt áldozunk
Egy oltáron.

Luczifer: Nem épen most dicsekvél,
Hogy nem borultál alkotód elé még?

Kain: Ez igaz is; de Ábel sok beszéde
Rávet: övé inkább az áldozat.
És Háda -

Luczifer: Nos?

Kain: Ő nővérem, velem
Együtt szülé egy anya egy napon.
Könyekkel küzdte ki ígéretem,
S hogy őt ne lássam sírni, azt hiszem,
Inkább mindenre kész volnék, s imádnék
Akárkit szívesen.

Luczifer: Úgy hát gyere
Velem!

Kain: Megyek.

(Háda jön.)

Háda: Bátyám, érted jövök.
Már pihenőnk van, s mégse vagy közöttünk.
Reggel nem dolgoztál; de dolgozat
Én elvégzém. Az ért gyümölcs ragyog,
Mikép az érlelő fény. Jöjj velem.

Kain: Senkit se látsz?

Háda: Egy angyal van veled.
Nem egyet láttam már. Köztünk marad tán,
Míg pihenünk? Üdvöz legyen!

Kain: De ő
Más, mint a többi.

Háda: Vannak mások is?
De hozta Isten, vendégül ha jó,
S mint ők, megtisztel.

Kain (Lucziferhez): Eljösszsz?

Luczifer: Jöjj *te* velem.

Kain: Megyek, mennem kell.

Háda: És bennünket itt hagysz?

Kain: Igen.

Háda: S velem mi lesz?

Kain: Én drága Hádám!

Háda: Ó, vigy magaddal!

Luczifer: Nem lehet!

Háda: Ki vagy te,
Hogy sziveink közé állsz?

Kain: Isten ő.

Háda: Honnan tudod?

Kain: Mint Isten, úgy beszél.

Háda: Megcsalt a kígyó, bár szint' így beszélt.

Luczifer: Nem csalt meg, Háda! - Tán nem a tudásnak
A fája volt?

Háda: Az volt, örökre bánjuk.

Luczifer: Nos, így nem csalt meg: e bánat-tudás.
S ha csábított, igazsággal tevő:
S igazság, lényegében, jó lehet csak.

Háda: Minden tudása bajra bajt hozott:
Száműzést, félelmet, nyomott kedélyt,
Verejtékes munkát, mult mardosását,
Jövő reményét, mely föl nem derül.
Kain! ne menj e szellemmel! Viseld
Tovább velünk sorsunkat, és szeress,
Mint én szeretlek.

Lucifer: Jobban, mint szülőid?

Háda: Igen. Hát bűn ez?

Lucifer: Bennetek nem az még:
De sarjadékitokban bűn leend már.

Háda: Hogyan! leányom nem szeretheti
Öccsét Enochot?

Lucifer: Úgy nem, mint Kaint te.

Háda: Nagy ég! Nem lesz szabad szeretniök?
S utódokat szerelmi ölelés közt
Nemzeni szerelemre? Mind a ketten
Az én keblemből szívtak életet;
Atyjuk meg én egy órában születünk
Egy anyaméhéből és szerettük egymást!
És sokasítva lényünk, sarjainknak
Sorsuk nem volna az, hogy úgy szeressék
Egymást, mint őket mink, s mint téged én?
Kain! e szellem nem hozzánk való.
Ne menj vele!

Lucifer: E bűnt nem én szereztem.
Ez bennetek bűn még nem is lehet.
De bűnné lesz mulandóságotok
Utóiban.

Háda: Bűn - nem bűn önmagában?
Körülmények között erény a tett
Vagy bűn? Hisz így csupán szolgálai volnánk -

Lucifer: Nagyobbak szolgálak, mint ti; s még nagyobbak
Volnának, hogyha jobban nem szeretnék
Bár kínnal telt függetlenségüket,
Mint hárfaszóra himnuszt zengedezvéen,
Síma hizelgés vergődési közt
Önző imákkal a mindenhatónak
Udvarlani, mivel mindenható;
Nem mintha tán szeretnék őt, csupán
Félelmükben s kufár reménykedésből.

Háda: Mindenható csak jó lehet.

Lucifer: Feledted
Édent?

Háda: Ördög! szépségeddel ne kísérts.
Szebb vagy, de oly csalárd vagy, mint a kígyó.

Lucifer: Ép oly igaz vagyok. Kérdezd anyádtól,
Nem ismer-e jót s rosszat?

Háda: Ó, anyám!
Tetted nagyobb csapás ránk, mint reád volt.
Boldogan élted át te ifjuságod
Az Éden boldog szellemi között,

Ártatlanul. Mi Édent sohse' láttuk,
S Isten szavát utánzó daemonok
Lesik, hol férhetnek hozzánk saját
Elégületlenül tudást esengő
Töprengésinkkel, mint elcsábitott
A kígyó téged, ki élt szakadatlan
Fényárban, bú, gond nélkül, boldogan.
E halhatatlant nincs erőm utálni,
S szavára válaszolni nem tudok,
Rá nézve, jólesően megborzadok;
Futnék, s félénk szemem lekötve tartja
A két szeméből áradó varázs;
Szivem gyorsan ver, félek, s von, ragad
Magához mind közelb, közelb. Kain!
Kain! segíts!

- Kain:** Ne félj! Jó szellem ez.
- Háda:** Nem Isten s Istentől se jó. Kerúbok
S szeráfok másformák.
- Kain:** Főbb szellem is van:
Arkangyalok.
- Lucifer:** Még főbb is van.
- Háda:** Lehet;
Csakhogy nem boldog.
- Lucifer:** Nem, ha szolgálét
A boldogság.
- Háda:** Szeráfoknak *szerelme*,
Keruboknak *tudása* legnagyobb.
Kerub bizonynyal ez, mert - nem szeret.
- Lucifer:** S ha a mélyebb tudás szerelmet olt,
Mi ő, kit nem szerethetsz, hogyha ismersz?
Ha a kerub, ki bölcs, szeretni nem tud,
Tudatlanság csak a szeráf szerelme.
Kizárja egymást szeretet s tudás,
Ezért sujtá szülőitek ítélet.
Szeretet vagy tudás - válaszszatok.
Más választástok nincsen. Lám apátok
Választa már, s imája rettegés csak.
- Háda:** Kain! szerelmet válaszs.
- Kain:** Drága Hádám!
Téged szeretlek, a mióta élek,
S mást nem tudok szeretni.
- Háda:** És szülőink'?
- Kain:** Szerettek ők, midőn számunkra is
Száműzést téptek Édenből?

Háda: Nem éltünk
Még akkor, s éltünk volna bár, szülőink'
S gyermekeink' szeretni kellene.

Kain: Kis Enochom s selypes huga! Ha tudnám,
Hogy boldogok, felednék tán, - De nem!
Ezernyi emberöltő is kevés
A feledésre! Gyűlölt lesz örökké
A férfi, a ki együtt szórta el
Magvát az embereknek és a kinnak!
A bűn fájáról tépett bánatuk
Nem volt elég? *Minket* is létrehoznak
S az egy-két élőt s a beláthatatlan
Tengernyi népet, kik támadni fognak,
A milliókat, miriádokat,
Rájuk hagyván a korral még növekvő
Halálgyötrelmek átkos örökét!
És én e lények őségé legyek!
Szerelmed, szépséged, - szerelmem, üdvöm,
Gyönyört adó percz, szent órák nyugalma,
Mit szeretünk egymásban s gyermekinkben, -
Mindez pár bűnös, kínos éven át,
Mit percznyi kéj tarkít, az ismeretlen
Halál felé ragad. Igéretét
Be nem váltá a fa. Vagy bűnbe esvén,
Tudnak mindent? Megértik a halál
Rejtelmét? Mit tudnak? Hogy nyomorultak.
Kellett ehez kigyó, gyümölcs?

Háda: Kain!
Én nem vagyok boldogtalan s ha te
Boldog volnál -

Kain: Légy csak boldog magadban.
Oly boldogság nem kell, mely megaláz.

Háda: Nem tudnék boldog lenni egyedül,
S nem is kívánok. Ám mindnyájan együtt
Azok lehetnének a halál daczára,
Melytől nem félek, mert nem ismerem,
Legyen bár oly borzalmas árnyalak,
A hogy hallám.

Luczifer: Azt mondod, nem lehetsz
Egyedül boldog?

Háda: Egyedül! Nagy Isten!
Ki boldog egyedül, avagy ki jó?
Már a magány is bűn, hacsak eszem
Azon nem jár, hogy látom csakhamar
Testvéreim', szülőim', magzatim'.

Luczifer: De Isten egyedül van; s egyedül is
Jó s boldog?

Háda: Nincsen egyedül. Halandók
 És angyalok várnak körülé üdvöt.
 S ő boldog boldogítva másokat.
 Vagy más az üdv, mint üdvöt osztogatni?

Lucifer: Kérdezd atyád', Édennek számüzöttjét,
 Kérdezd Kaint, kérdezd saját szived:
 Nem ver nyugodtan.

Háda: Jaj nekem, hogy így van!
 S te égből jössz?

Lucifer: Mért onnan nem jövök,
 Kérdezd okát attól, ki - mint kiáltod,
 Gyönyörben fürdet mindent; tőle kérdezd,
 A jótól, a hatalmastól, a ki
 Az élet s minden élő alkotója.
 Az ő nagy titka ez. Mienk a tőrés.
 S hiúság minden küzdés ellene, -
 Mondják szeráfi, de próbára méltó:
 Sorsunk így tán javul. Lelkünk hatalma
 A bölcsesség, mely igazság felé
 Irányul, mint a szem a szürkületben
 A kékes égbolt csillaga felé,
 Mely fennvirraszt, hogy a reggelt köszöntse.

Háda: Szép csillag, szeretem szépségeért.

Lucifer: S mért nem imádod?

Háda: Csak a láthatatlant
 Imádom, mint atyám.

Lucifer: A láthatatlan
 Jelképei a legszebb láthatók.
 S e csillag égi seregek vezére.

Háda: Atyánk látá Istent magát, ki őt
 S anyánkat alkotá.

Lucifer: Láttad *te* is?

Háda: Igen, munkáiban.

Lucifer: De lényegében?

Háda: Nem, csak atyámban, a ki képe mása,
 S az angyalokban, kik hozzád hasonlók.
 Te szebb vagy tán s hatalmasabb; de ők
 Fénylőbbek, s úgy tekintenek reánk,
 Mint teljes fényben égő déli nap,
 Méltósággal. Te olyan vagy, minő
 Az éj, melynek sötétlő bíborán
 Elnyúló fellegek fehérlenek;
 Csodás, rejtelmes boltján millió
 Csillag világol, mint megannyi nap.
 Nem kápráztat, szép mondhatatlanul;

Vonz, elbűvöl, s mikép te - könyre indít.
Látom, boldogtalan vagy; ó, ne bánts
Bennünket is, s én meg foglak siratni!

Luczifer: Könyek! Tudnád, hogy könyek óceánját
Sírjátok el még -

Háda: Én?

Luczifer: Nemcsak te, mind.

Háda: Kik?

Luczifer: Az a millió meg miriád, -
Az a néppel telő, majd néptelen föld, -
S az a túlontúl népesült pokol,
Melynek csíráját kebled érleli.

Háda: Kain! e szellem átkot szórt reánk.

Kain: Hadd átkozódjék! Én megyek vele.

Háda: Hová?

Luczifer: Honnan megtér egy óra múlva,
Látván annyit, mi sok napokra is.

Háda: Lehetséges?

Luczifer: Nem pár nap műve volt-e
Korhadt világokból az új világ?
S ki alkotóddal együtt alkoték,
Be sem mutathatnám egy óra folytán,
Mit ő pár órában teremthetett
S romokba dönthetett?

Kain: Vezess! Vezess!

Háda: De bizton visszatér egy óra múlva?

Luczifer: Igen. Bennünket nem köt az idő.
Befojtunk egy órába végtelent,
S egy órát végtelenné nyujthatunk.
Nem lélelzünk halandók méretében.
De ezt nem értitek. Kain, kövess!

Háda: De visszajön?

Luczifer: Asszony! megjő urad.
Halandók között első és utolsó
- Egyen kívül, - ki onnan visszatér,
Hogy azt a most némán váró világot
Benépesítse, mint ezt, mely e perczen
Még szintúgy csaknem néptelen.

Háda: Hol élsz te?

Luczifer: A térben mindenütt. Hol istened
Vagy istened lakoznak, ott vagyok.
Mindenben osztozom; élet, halál -

Idő, öröklét, ég és föld, s a mi
Sem ég, se föld, de gyűlhelye azoknak,
Kik éltek s élni fognak földön, égben, -
Mind birodalmam. Osztom az *övé*t,
S van egy országom, melyben semmi része.
Ha nem volnék ez, állhatnék-e itt?
Hisz itt vannak közelben angyali.

Háda: Ott voltak akkor is, mikor a kígyó
Először csábítá atyánk.

Lucifer: Kain!
Ha tudásért epedsz, én szomjad oltom,
S nem oly gyümölcsöt nyujtok, mely a jótól,
Az egyetlentől megfoszt, mit neked
A kényúr meghagyott még. Jöjj utánam!

Kain: Szellem, megyek!

(Lucifer és Kain el.)

Háda *(utánuk kiáltva):* Kain! bátyám, Kain!

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

- Az űrben. -

Kain: Légben járok, s nem süllyedek; de félek
A süllyedéstől.

Lucifer: Bízzál bennem, és
A lég, min úr vagyok, hordozni fog.

Kain: De mondd, nem vétek evvel Isten ellen?

Lucifer: Hígyj - s nem süllyedsz! Kétkedjél - s elveszel!
Igy hangzanék a másik úr parancsa,
Ki daemonnak hív angyali előtt,
S ők szétkiáltják ezt a nyomorult
Világon, mely érzéki szűk körén túl
Nem tudva semmiről, szavakba' hisz
S jót, rosszat úgy vall, mint hitvány agyának
Elprédikálták. Ez nem kell nekem.
Imádsz vagy nem, - meglátod most, minő
Világok vannak földeden kívül.
S kinnal se büntet léted szűk határit
Vívó kétségekért az *én* ígém.
Eljő a perc, mikor hányatva vízen
Egy férfi egy másikhoz így beszél:
- Hígyj bennem s járj a vízen! - s jár emez majd
Bízton taposva a hullámokat.
Én nem szabom üdvöd feltételül,
Hogy *bennem* hígyj; de szállj együtt velem
A tér mélységén át, hogy megmutassam,
A mit nem mersz tagadni, mult, jelen
S jövő világoknak történetét.

Kain: Óh, Isten, daemon, vagy légy bármi, szólj,
Az ott földünk?

Lucifer: Nem ismersz rá a porra,
Melyből atyád támadt?

Kain: Ne mondd, valóban?
Az a kis kék kör, mely leng messze légben,
S mellette egy kisebb köröcske, mint az,
Mely, fénybe vonja földünk éjeit?
Ez Édenünk? Hol vannak a falak?
Hol őrei?

Lucifer: Próbáld csak megjelölni.

Kain: Hogyan? A mint szállunk napsugarakként,
Mindegyre kisebb lesz, s fogyván, körülé
Fényudvar kél, mint a leggömbölyűbb
Csillag körül, melyen sokszor merengtem
Éden mellett. Úgy látszik, távolodván,
Mindkettő elvegyül a körülöttünk
Tündöklő számtalan csillag közé,
Melyek mirjádi sokasulnak egyre,
Minél tovább jutunk.

Lucifer: S ha volna köztük
Nem egy nagyobb világ, mint a tied,
A melyeken nagyobb lények tanyáznak,
És számosabban, mint a föld pora,
Bár lenne minden porszem lelkes, élő,
Halálra ítélt és boldogtalan, -
Mit gondolnál?

Kain: Ily dolgok gondolatja
Büszkévé tenne.

Lucifer: S ha e büszke eszme
Hitvány anyagtömegbe volna gyúrva,
S ha a tudást s törekvést ilyenekre,
Sőt még nagyobb dolgoknak felfogását
Nyügöznék kicsinyes szükségletek,
Durvák, tisztátlanok, megundorítók;
S a legmagasb gyönyör se volna más,
Mint jóleső kéj, mely lealjasít,
Erőtlenítő, undok öncsalás,
Hogy kéjbe fulva sokasítsd magad,
Alkoss új gyarló lényeket, a melyek
Még nyomorúbbak lesznek, mint te, -

Kain: Szellem!
Én a halálról azt tudom csupán,
Hogy rettentő, s a mint mondják szülőim,
Félelmes örökül tőlük marad rám,
Mint éltem, mely szintén boldogtalan
Örökség, mint eddig tapasztalom;
De, Szellem! hogyha úgy van, mint te mondod,
- S bensőmben érzem jós gyötrelmeit
Igazságának, - rögtön haljak itt meg,
Mert oly lényeknek éltet adva, kik
Pár évi kín után halálra érnek,
Csak a halált szolgálom, sokszorozva
A gyilkolást.

Lucifer: Nem halhatsz meg te végleg, -
Van részed, melynek élni kell.

Kain: A másik
 Erről, nem szólt, mikor atyám' kiúzta
 Az Édenből s halált írt homlokára.
 De legalább öld meg halandó részem,
 Hogy, mint az angyalok, olyan lehessenek.

Lucifer: Lásd, én angyal vagyok. Akarsz-e lenni
 Hozzám hasonló?

Kain: Nem tudom, ki vagy?
 A mit mutat hatalmad, meghaladja
 Öröklött képességeim hatalmát,
 Bár föl nem éri vágyam s képzetim.

Lucifer: Minő dölyf az, mely oly alázatos,
 Hogy férgek közt a porban ténfereg?

Kain: S mi vagy te, szellem, fennen szárnyaló,
 Természet és öröklét vándora,
 Hogy oly búsnak látszol?

Lucifer: Csak az vagyok,
 A minek látsz; s azt kérdezem, akarsz-e
 Örökkön élni?

Kain: Ha nem is akarnék,
 Azt mondtad, halhatatlanná leszek.
 Nem rég tudtam meg ezt; de hogyha így van,
 Taníts meg engem arra, hogy előre
 Érezsem halhatatlanságomat,
 Boldog legyek bár vagy boldogtalan.

Lucifer: Érezted már előbb, mint ismerél.

Kain: Hogyan?

Lucifer: Szenvedtél.

Kain: S a kín halhatatlan?

Lucifer: Kipróbáljuk majd mink s utódaid;
 De nézd csak, nem dicsó?

Kain: Fenséges éter,
 Megfoghatatlan! S egyre támadó
 Megnőtt és még növekvő fénycsoportok!
 Mik vagytok? És mi a határtalan lég
 Kék rengetegje, melyben hömpölyögtök,
 Mint Éden tiszta habjain levél?
 Pályátok megszabott? Vagy féktelen
 Csapongással suhantok át a lég
 Határtalan végetlenén, a melyre
 A lelkem fájva gondol, - ittasulva
 Az örökkévalóságtól? Nagy Isten!
 Nagy Istenek! Vagy bármint hívjanak!
 Mi szépek vagytok! Mily szép művetek!
 Véletlen műve tán vagy bármi más!

Haljak meg, mint minden parány, (ha meghal),
Ha fel nem foghatom hatalmatok
S mindentudástok! Gondolatjaim
Méltók ahoz, mit látok, bár a testem
Méltatlan. Szellem! ölj meg vagy vezess
Még közelebb!

Luczifer: Már közelebb vagyunk,
Tekints a földre vissza.

Kain: Merre van?
Nem látok mást, csak mondhatatlanul
Sok fényt.

Luczifer: Amott, nézd csak.

Kain: Semmit se látok.

Luczifer: Pedig tündöklük még.

Kain: Az ott?

Luczifer: Igen.

Kain: Nekem mondd? Hisz esti szürkületkor
Homályos berkekben s zöld partokon
A fénybogárkák s csillámló legyek
Jobban ragyognak, mint az a világ,
Mely hordja őket.

Luczifer: Láttál féргеket
S világokat csillogni, fényleni.
Mit szólna hozzájuk?

Kain: Szép saját körében
Minden; s éjjel, mikor röptében oly szép
A fénybogárka, mint a halhatatlan
Csillag nagy útján, mindkettőt vezérli
Bizonyynyal -

Luczifer: Ám ki vagy mi?

Kain: Ezt mutasd meg!

Luczifer: Meg mernéd nézni?

Kain: Mit feleljek? Eddig
Olyat nem láttam, a mi elriaszszon.

Luczifer: Jer hát! De halhatatlant vagy halandót
Szeretnél látni?

Kain: Mik ezek?

Luczifer: Vegyest
Mindkétfélék. De legjobban mi vonz most?

Kain: A mit látok.

Luczifer: S mi vonzott jobban eddig?

Kain: A mit nem láttam még s tán meg se látok
Soha: rejtelve a halálnak.

Luczifer: Eddig
Sokat mutattam, a mi halhatatlan.
Mutassak most olyat, mi már halott?

Kain: Mutass!

Luczifer: El hát hatalmas szárnyainkon!

Kain: Hah! mint hasítjuk a leget! Enyésznek
A csillagok! S a föld! Hol van? Szeretnék
Rá visszanézni!

Luczifer: Ott lebeg fölötted.
Kisebb a mindenségben, mint te rajta.
De nem szakadhatsz róla el; a földre
S minden porához térsz te nemsokára.
Öröklétünk egy része ez.

Kain: Hová
Vezetsz?

Luczifer: Oda, mi létezett előtted.
Az árnyvilághoz, a melynek világod
Csak roncsa.

Kain: Hát nem új a föld?

Luczifer: Nem új,
Ép mint az élet, mely előbb vala,
Mint te vagy én vagy más, a mi nagyobbak
Látszik nálunk. Sok olyan létezik,
Minek nincs vége. S sok, mi úgy dicsekszik,
Hogy kezdet nélküli, oly gyatra módon
Kezdődött, mint te. S véget ért hatalmas
Nem egy, hogy helyhez jusson oly silányság,
Mit el se képzelünk. Csak az idő
S a tér volt s lesz örökre változatlan.
Változás nem halál, csak port ha ér.
Te por vagy és csupán azt foghatod fel,
Mi por volt, s ilyet fogsz most látni.

Kain: Por
Vagy szellem! Mindent láthatok.

Luczifer: Tovább hát!

Kain: A fénycsomók egymás után enyésznek,
Bár közeledvén nőtt eddig s világnak
Látszott nem egy.

Luczifer: S az is.

Kain: S van bennök Éden?

Luczifer: Lehet.

Kain: S van ember?

Luczifer: Van, vagy még magasb lény.

Kain: S kigyó!

Luczifer: Csak nem kívánsz embert e nélkül?
Vagy már az éljen csak, a mi emelt
Fővel jár-ke?

Kain: Hogy halványúl a fény!
Hová szállunk?

Luczifer: Az árnyvilágba, hol
Jövendő árnyak s mult lények tanyáznak.

Kain: Sötétül egyre. Minden csillag eltűnt!

Luczifer: De látsz?

Kain: Félelmes fény! Se nap, se hold,
Se számtalan fénypont. A bibor éj
Sötétes kékje rémhomályra vált.
Sok óriás sötét tömeg mered rám,
Egész más, mint a fényöves világok,
Melyek felé szálltunk, hol minden élt,
S ha engedék itt-ott a fénykörök,
Völgyek, hegyek más-más alakjait
Szemlélhetők; ez szikrát hányt, azon
Folyékony, óriás síkok nyultak el.
Ott fényövek ragyogtak, holdak úsztak,
Megannyi szép föld. Itt minden sötét
S borzalmas.

Luczifer: Ámde tisztán elkülönzött.
Halált és holtakat kívánsz te látni.

Kain: Nem kívánom; de tudván, hogy van ilyen,
S atyám magát, engem s mindent, a mi
Ránk száll, bűnével a halál alá
Vetett, szeretném látni azt, mit egykor
Ugy is meg kell látnom.

Luczifer: Nézd hát!

Kain: Sötét van.

Luczifer: S az lesz örökre; de utat nyitunk majd.

Kain: Gomolygó gőzök kelnek, oszladoznak.
Mi az, mondd?

Luczifer: Lépj be!

Kain: Visszatérhetek?

Luczifer: Nyugodt lehetsz: másképp hogy népesülne
Országá a halálnak, mely kicsiny még.
De megnő általad s tieid által!

Kain: A fellegek megnyílnak s nyílt körökben
Keringenek körül.

Lucifer: Előre!

Kain: És te?

Lucifer: Ne félj, - én nélkülem világodon túl
Sosem jutottál volna. Csak tovább!

(Eltűnnek a fellegek közt.)

MÁSODIK JELENET.

- Hádesz. -

LUCZIFER ÉS KAIN.

Kain: Mi néma, rengeteg, komor világok:
Mert úgy látszik több van s mind népesebb
A légben úszó számtalan, hatalmas
Tündöklő fénygömbnél, a melyeket
Csodás ég fénylakóinak hívék
Inkább, mint szánva mások lakhelyéül.
De közelebbről érzékelhető
Roppant anyagvilágokká dagadtak,
Melyeken élet pezsg, s maguk nem élnek.
De itt oly árnynyal telt, oly félhomályú
Minden, s a multról szól.

Lucifer: Ez a halál
Országá itt. Szeretnéd látni?

Kain: Mig
Meg nem tudom mi, - nem felelhetek.
De ha olyan, a mint atyám lefesté
Elnyújtott prédikációkban, úgy -
O, Isten! rágondolni sem merek!
De átkozott, ki alkotá az éltet,
Mely a halálba visz! s a lét pulya
Anyagját, mely élvén, nem tud megélni,
S elpusztul meg ártatlanokban is!

Lucifer: Megátkozod atyád?

Kain: Megátkozott
Atyám is engem, adva életet,
Megátkozott, mikor még meg se voltam,
Tiltott gyümölcsöt tépve.

Lucifer: Igazad van:
Az átok kölcsönös közöttetek.
De sarjaid s öcséd?

Kain: Oszszák meg ők is
Velem az átkot. Más úgy sem maradt rám.
Egész örökségem nekik hagyom.
O, ti határtalan, borús világi
Imbolygó, órjas árnyalakzatoknak,
A melyek itt-ott tisztán láthatók,
Másutt meg elmosódnak, - mik lehettek?
Éltek vagy éltetek?

Luczifer: Igen s nem is.

Kain: Mi úgy hát a halál?

Luczifer: Hát alkotótok
Nem mondta meg, hogy élet a halál is?

Kain: Eddig csak annyit mondott, semmi mást,
Hogy minden meghal.

Luczifer: Tán jó nap, mikor
Mindent elárul.

Kain: Boldog nap leszen!

Luczifer: Igen, boldog! Mondhatlan kínok árán
Elárul mindent, és örök kínokkal
Sujtolja majd eszméletlen parányok
Leendő számtalan mirjádjait,
Melyek csak erre nyernek életet!

Kain: Mik e hatalmas árnyak itt körültem?
Mások, mint tiltott drága Édenünk
Körül a szellemek, nem olyanok,
Mint Ádám, Ábel, én, nővéraryám
Vagy gyermekim: de bár sem emberek,
Sem angyalok, ha tán az angyaloknál
Kisebbség is, nagyobbak, mint az ember.
Magasztos, büszke, szép, erőteljű,
De meg nem fejthető alakzatok.
Hasonlókat nem láttam még soha.
Nincs sem szeráf szárnyuk, sem emberarczuk;
Erős vadállatokhoz sem hasonlók,
Sem bármihez, mi él. Hatalmasok
És szépek, mint a legszebb s leghatalmasb
Élő lények; de mások teljesen.
Alig hiszem, hogy élnének.

Luczifer: De éltek.

Kain: Hol?

Luczifer: Hol te élsz.

Kain: Mikor?

Luczifer: A földön éltek.

Kain: Ott Ádám volt első.

Lucifer: Közületek.
De oly csekélyke lény, hogy nem lehetne
Ezek között utolsó sem.

Kain: S ezek mik?

Lucifer: A mi te lélszsz.

Kain: De mik valának?

Lucifer: Élők,
Értelmesek, nagyok, jók és dicsőek,
Kik úgy fölülmulták mindenben ősed,
Mivé Édenben válhatott vala,
A mint fölülmul majd a gyatraságban
A hatvanezredik korcs nemzedék
Téged s fiad; s hogy mily silányak ők,
Azt már saját testedről tudhatod.

Kain: O, jaj nekem! S ezek kipusztulának?

Lucifer: Igen, földjükről, mint te a tiedről
Kipusztulsz.

Kain: Az én földem volt a földjük?

Lucifer: Igen.

Kain: De más volt akkor; most kicsiny
És gyöngye ily lények számára.

Lucifer: Úgy van.
Sokkal szebb volt.

Kain: S mért változott meg?

Lucifer: Attól
Kérdezd, ki összerombolá.

Kain: De hogy?

Lucifer: Kérlelhetetlen, bomlott őserők
Küzdelme dönt világokat kaoszba,
A mily kaoszból kelnek is világok
A harczok csillapultán. És ez, ámbár
Időben ritka, gyakran meg-megújul
Az örökéletben. De jöjj tovább.
És nézd a multat.

Kain: Rettentő!

Lucifer: S igaz.
Im itt ez árnyak egykor, mint te most,
Anyagvilágnak voltak részei.

Kain: S ilyenné kell lennem?

Lucifer: Feleljen erre
Teremtőd. Megmutattam én neked,
Mik *most* elődeid. Mik *voltak*, érzed,
Bár gyöngébben, mert gyöngé már te benned
Az érzés, s kisebb rész a halhatatlan
Mély értelem s a földből nyert erő.
Mi bennetek közös azzal, mijök volt,
Az élet az, s közös lesz a halál.
Egyéb silány tulajdonod megillet
Minden férget, mit csak szül egy hatalmas
Mindenségnek lecsendesült iszapja
Iromba bolygóvá zúzódva össze,
Melyen lények nyüzsögnek áradattal,
Saját vakságukban gyönyört találva,
Tudatlanságnak Édenébe', honnan
Méreg gyanánt száműzve a tudás.
De nézd e felsőbb lényeket tovább.
Avagy ha ingerel e látomány,
Térj vissza és szántsd újra földedet,
Minden baj nélkül visszaviszlek én.

Kain: Itt maradok!

Lucifer: Sokáig?

Kain: Mindörökké!
Ide kell visszatérnem egyszer úgy is,
Maradjak inkább rögtön. Undorít már
Minden, mi por. Hagyj itt ez árnyvilágban!

Lucifer: Még nem lehet. Csak látomás neked most,
A mi való különben. Itt hogy élhess,
Át kell lépned küszöbjén a halálnak,
A hol e lények már mind áthaladtak.

Kain: S mi hol jövénk?

Lucifer: Az én ajtómon át.
De vissza kell térned, csak úgy emelt
Eróm e régiókba, hol kivüled
Más nem lehel. Nézz szét; de azt ne gondold,
Hogy itt maradhatsz, míg órád nem üt.

Kain: S ezek? a földre vissza nem mehetnek?

Lucifer: Az ő földjüknek vége mindörökre.
A rombolásban úgy megváltozott,
Hogy új, alig keményült felszínének
Nem ismernék meg egy pontját. Pedig
Mily szép világ *volt!*

Kain: Most is szép. A földdel
Nem élek harcban, ámbár szántanom kell.
De mért nem élvezem szépségeit
Küzdés nélkül? Mért nem csitíthatom

Tudással nyüzsgő gondolatjaim,
Halálfélelmem, életundorom?

Lucifer: Látod, mi *most* világod; ámde árnyát
Annak, mi volt, nem értheted te meg.

Kain: S e rengeteg lények, mik értelemre
- Úgy látszik - mindannál alábbvalók,
Mit eddig láttunk; órjas állatokhoz
Hasonlók, melyek éjjel a vadonban
Ordítanak, de tizszer is nagyobbak
S ijeszteőbbek; magasbak, mint az Éden
Kerub-örzötte gátjai; szemük
Mikép a tiltó lángpallos lobog,
Agyarjaik hántott kérgű, kopasz
Törzsek gyanánt merednek rám, - ezek
Mik voltak?

Lucifer: A mi a mamut a földön;
És milliót is rejt a földgyomor.

Kain: S a földön egy sincs?

Lucifer: Nincs. Gyorsan kiveszne
Silány fajod a harcban, s így az átok
Nem telne be.

Kain: De mért harc?

Lucifer: Elfeledted
Az Édenben rátok szórt átkokat?
Harcz mindennel, mindent sujtson halál,
A legtöbbnek kín, kórság, - ez gyümölcse
A tiltott fának.

Kain: És az állatok?
Izlelték ők is, hogy pusztulniok kell?

Lucifer: Ők *értetek* lettek, monda az Úr,
Mint *érte* ti. Vagy jobb sorsot kívánsz
Nekik, mint tenmagadnak? Elbukott
Ádámmal együtt minden.

Kain: Jaj szegények!
Úgy osztják sorsát ők is, mint utódi;
Mint mink, az almát ők sem izlelék;
Mint mink, a drágán vett *tudás* nekül.
Hazug fa volt, mert semmit sem *tudunk*.
Tudást ígért, s bár a halálnak árán, -
Mégis *tudás* volt; s mit *tudunk*?

Lucifer: Lehet,
Hogy a halál visz az igaz tudáshoz.
Csak egy biztos dolog van: a halál,
S így ez nyujtván *legbiztosabb* tudást,
A fa igaz volt, bár halálthozó.

Kain: Sötét világok! Látom és nem értem.

Luczifer: Mert órád messze még, s a szellemet
Anyag fel nem foghatja teljesen.
Elég, ha azt tudod, hogy ily világok
Léteznek.

Kain: Tudtuk rég, hogy van halál.

Luczifer: De azt nem, a halálon túl mi van.

Kain: Most sem tudom.

Luczifer: Nem tudad még ma reggel,
S most már tudod, hogy van másforma lét is,
Mint a tied.

Kain: De minden oly sötét,
Oly árnynyal telt.

Luczifer: Nyugodj meg, fényesebb lesz
Halhatatlanságodnak minden itt.

Kain: És az azúrfény mérhetetlen árja.
Mely víz gyanánt fölöttünk hömpölyög.
Mint a folyó, mely Édenből eredve
Kunyhóm mellett fut el, csak partja nincs,
S végetlen s éterszínben ég, - mi az?

Luczifer: A földön is van ilyen, kisszerűbb bár,
S utódaid mellette fognak élni, -
Az óceán árnyképe.

Kain: Ép olyan,
Akár egy más világ, nap, mely folyékony.
S a furcsa lények, fénylő felszínén?

Luczifer: Lakói, a kihalt leviatánok.

Kain: S az órjás kígyó, mely vizes sörényét
És szörnyfejét tizszer magasbra dugja
A legnagyobb czédrusfánál az árból,
S körülélné tán a világokat mind,
Miket láttunk, nem az a fajta, mely
A tiltott fák körül sütkérezett?

Luczifer: Legjobban Éva tudja, mi kisérté.

Kain: Ez rettentő. Szébb volt bizonynyal *az*.

Luczifer: Te nem láttad?

Kain: Faját gyakorta láttam,
A mint mondják; de azt, a mely a tiltott
Gyümölcsre csábított, nem láttam eddig,
Sem ép olyat.

Luczifer: Atyád látá?

Kain: Nem; őt
Anyám csábítá, mint előbb a kígyó
Anyámat.

Lucifer: Nos, barátom, hogyha nőd
Avagy menyed valami új dologra
Próbál rávenni bennetek, vigyázz,
S előbb nézd meg, ki csábítá el őket.

Kain: Jókor beszélsz. Nincs már olyasmi semmi,
A mire a kígyó csábítson asszonyt.

Lucifer: De sokra csábíthat még férfit asszony,
Vagy asszonyt férfi. Óvd hát gyermekid!
Tanácsom jó, s főleg magamnak árt.
De nem tartják meg, s így semmit se vesztek.

Kain: Nem értelek.

Lucifer: Boldog vagy! Ifju még
Világod véled együtt. Azt hiszed, hogy
Rossz vagy s boldogtalan vagy?

Kain: Bűneimről
Mit sem tudok; de szenvedtem sokat már.

Lucifer: Első szülötte első embereknek!
Bűnös voltod (mert az vagy), bánatod
(Mert szenvedsz) Éden teljes tisztasága
Ahoz képest, mivé *te* csakhamar léssz.
De Éden még ez is, bár kétszer oly rossz, -
Ahoz képest, mit túrni s tenni fognak
Utódaid utódi sokasulva,
Mikép a por és tényleg ezt növelve.
De térjünk most a földre vissza.

Kain: S mért
Hoztál ide, hogy ezt tudtomra add?

Lucifer: Hát nem tudást kívántál?

Kain: Azt kívántam,
Mert boldogságot ad.

Lucifer: Ha ez igaz,
Úgy boldog vagy.

Kain: Atyámnak Istene
Jól tette, hogy a végzetes gyümölcsöt
Eltiltá.

Lucifer: Jobban tesz, ha fát sem ültet.
De rossztól meg nem óv rossz nem tudása.
Utjában fel nem tartóztatható.
Mindennek része.

Kain: Nem mindennek! Ezt
El nem hiszem. A jót kívánom én is.

Lucifer: Ki vagy mi kíván mást? Ki vágy a rosszra,
Mivel gyötrelmes? Senki sincs ilyen,
Nincs semmitem. A rossz a lét s a nem-lét
Kovácsa.

Kain: Ama számtalan világló
Fénygömbbe, melyeket csak messziről
Láttunk ragyogni, mielőtt lejtünk
Ez árnyvilágba, nem juthat be rossz;
Oly szépek.

Lucifer: Messziről láttad csak őket.

Kain: Baj az? A távol árt annak, mi szép.
Bizonyonyal még sokkal szebbek közlől.

Lucifer: Nézd meg közlől azt, mit földeden
Legszebbnek vélsz, s közlől mondj felőle
Itéletet.

Kain: Már megtevém, s a mit
Legszebbnek tartok, legszebb volt közlől.

Lucifer: Bizton csalódtál csak. Mi az, a mit
Közlől is sokkal szebbnek találasz
Minden másnál, mi szép és messze van?

Kain: Nővérem Háda. - A menny csillagezre,
A kékes éj, ha fénybe vonja hold,
E szellem vagy világa szellemeknek,
A tarka hajnal, fényes napkelet,
Vagy ha leszáll a nap, s a míg szemembe
Édes könyet csal, úgy érzem, szívem
Ott leng nyugatnak fellegédenén
Lágyan vele, hűs erdő, zöld bokor,
A csalogány dala, ha szerelemről
Panaszkodván, kerubok énekébe
Olvad be édes-bánatos sárma,
Midőn leszáll Éden fölé az éjjel, -
Mind semmiség szememnek és szívemnek
Hádám arcához képest; ott hagyok
Eget, földet, hogy nézzem édes arcját.

Lucifer: Oly szép, minő mulandó csak lehet,
Ha létrehozza az ifjú teremtés
Legelső hajnalán, virágszakában
Az öszülők első ölelkezése; -
De csak hiúság.

Kain: Ezt azért hiszed, mert
Nem vagy fivére.

Lucifer: Porszülött! Halandó!
Az én testvéreimnek gyermekük nincs.

Kain: Akkor nekünk barátunk sem lehetsz.

Luczifer: Tieid tán enyémekek lesznek egykor.
De ha tied, mit szebbnek tart szemed
Mindennél, hogy lehetsz boldogtalan?

Kain: Mért létezem? Mért vagy boldogtalan *te*?
Mért nyomorult minden? Ki nyomorultnak
Teremte mindent, nyomorult bizonynyal
Önmaga is! Mert pusztulást okozni
Örömmek műve nem lehet soha.
S atyám mindenhatónak mondja mégis.
Ha jó, miért van rossz, - kérdém atyámtól,
S azt válaszolta, mert csupán a rossz
Vezérel jóra. Furcsa jó, a melynek
Halálos végletéből kell eredni.
Nemrég kigyó-marásnak kínya közt
Szegény kis bárány vergődött a földön
Tajtétkzó szájjal. Anyja esdekelve
Bégett fölötte nyughatatlanul.
Atyám füvekkel enyhíté sebét,
S a gyámolatlan lassan visszanyerte
Víg életét; emlőin csügge ismét
Anyjának, s ez remegve nyaldosá
Az újra éledőnek tagjait,
Látod, fiam! - szólt Adám - jó a roszból
Igy származik.

Luczifer: S te erre mit feleltél?

Kain: Hallgattam, mert atyám; s azt gondolám,
A báránykának jobb lett volna sokkal,
Ha kigyó meg se marja, mint hogy éltét
Mondhatlan kínok árán nyerte vissza,
Bár irrál enyhítők gyötrelmeit.

Luczifer: Mindennél jobban szereted hugod,
Ki véled együtt nőtt anyád tején,
S tejével gyermekid? táplálja most?

Kain: Ezerszer jobban. Nélküle mi volnék?

Luczifer: S mi vagyok én?

Kain: Te senkit sem szeretsz?

Luczifer: Mit szeret Istened?

Kain: Mindent szeret,
Atyám azt mondja. Ámde én bevallom,
Hogy semmin eddig észre nem vevém.

Luczifer: Ép így nem látod, én szeretek-e
Vagy nem valami mást egy általános
Nagy czélon kívül, mely előtt elolvad
Minden, mi különös, mikép a hó.

Kain: A hó? Mi az?

Lucifer: Örülj, hogy nem tudod.
Késő utódaid megismerik majd.
Te csak sütkérezzél örök nyaradban.

Kain: De magadhoz hasonlót sem szeretsz?

Lucifer: Szereted *tenmagad*?

Kain: Igen; de úgy nem,
Mint őt, ki önszerelmem tűrhetővé
Teszi, s mert szeretem, több, mint magam.

Lucifer: Szereted, mert oly szép most még neked, mint
Anyádnak volt az alma; de ha megszűnt
Szépsége, megszűnik szerelmed is,
Mint bármily vágy.

Kain: Szépsége megszűnik?
De hogyan?

Lucifer: Az idő megszünteti.

Kain: De az idő eddig sem állt, s szülőim
Mégis nagyon szépek, bár a szeráfok
És Háda szebb.

Lucifer: Minden szépség mulandó!

Kain: Sajnos; de hogy csökkenni fog szerelmem,
Mégsem hiszem. S ha bája megszűnik,
Úgy vélem szépségének alkotója
Többet veszít, mint én, ki ily remekmű
Enyésztét látom.

Lucifer: Szánlak, hogy veszendőt
Szeretsz.

Kain: S én szánlak, mert mit sem szeretsz.

Lucifer: S szereted Ábelt?

Kain: Mért ne?

Lucifer: Szereti
Atyád és Isten is.

Kain: Szeretem én is.

Lucifer: Szép, szép; de bárgyuság ez.

Kain: Bárgyuság!

Lucifer: Másodszülött s anyád kedvence Ábel.

Kain: Legyen övé anyám kegye, a melyet
Előbb a kigyó nyert meg már.

Lucifer: S atyádé?

Kain: Mit bánom én! Talán azért gyűlöljem
Öcsémet, mert mindenki kedveli?

Lucifer: De Jehova - irgalmas istened,
A zárt éden jóságos ültetője,
Kegyével ő is csak reá mosolyg.

Kain: Nem láttam őt, s így nem tudom mosolyg-e?

Lucifer: De angyalit láttad?

Kain: Ritkán.

Lucifer: Elégszer,
Hogy észrevedd, öcséd' hogy kedvelik.
Áldozzon bármit, kedves áldozat.

Kain: S aztán? de mért beszélsz *erről* nekem?

Lucifer: Mert erre gondoltál nemrég.

Kain: S ha tettem
Mért emlékeztetsz engem arra, hogy -
(*ingerülten megáll.*)

Szellem! a *te* világodban vagyunk itt:
Ne szólj az *én* világomról. Mutattál
Nekem csodákat. Megmutattad Ádám
Órjás elődeit, kik egykoron
A földön éltek, melynek roncsa csak
A mai föld. Mutattál millió
Csillagvilágot, miknek társaként
Kering homályos távoli világunk
A lét végetlenségén. Árnnyakat
Mutattál, melyeknek halál a léte,
A rémhalál, a mit apánk hozott ránk.
De bár sokat mutattál, mégse mindent.
Mutasd meg, Isten hol lakik? Külön
Van Édene, vagy a *tiedben* él?
S ez hol van?

Lucifer: Itt s a térben mindenütt.

Kain: De nektek is jutott csak megszabott hely,
Mint minden másnak? A poré a föld;
S minden világnak van lakója; minden
Élőlénynek megvan saját elemje.
Sőt ez, mint mondd, megvan annak is,
Mi rég nem úgy él, mint mi. Néked is
S Istennek is megvan. Nem éltek együtt?

Lucifer: Nem! Bár együtt uralkodunk, külön
Élünk.

Kain: Egy élne csak közületek!
A cél egysége tán a fergetegként
Küzdő erőket egyesítené.
Egymásra hogy törhettek végtelen
Bölcs szellemek? Testvérekké avat
Lényeg, természet, fenség.

Lucifer: Nem vagy-e
Ábel fivére?

Kain: Az vagyok s az is
Leszek. S ha nem, olyan a szellem is,
Mikép a test? Dulhatja meghasonlás?
Küzdödhét' halhatatlan' s végtelen'
Mindent nyomorba döntve? Mért?

Lucifer: A cél
Az uralom.

Kain: Mondod, hogy mind a ketten
Örökké éltek.

Lucifer: Úgy van.

Kain: S végtelen
A kék mező, a mit láttunk?

Lucifer: Igen.

Kain: S nem uralkodhattok ti mind a ketten?
A végtelenség szűk? Nem fértek össze?

Lucifer: Uralkodunk mindketten.

Kain: Csakhogy egyik
A rosszra tör.

Lucifer: Melyik?

Kain: Te! Mert ha jót
Tehetsz velünk, mért nem teszel?

Lucifer: Tesz ő.
Ki alkotott? Nem én alkottalak.
Övéi vagytok mind, nem az enyémeek.

Kain: Hagyj hát *övéinek*, azok levén,
S mutasd meg most, hol élsz te, vagy hol él ő.

Lucifer: Mindkettőt megmutathatnám; de úgyis
Egyik helyet örökké nézheted majd
Egykor.

Kain: Mért nem most?

Lucifer: Elméd csak bajosan
Képes a keveset, a mit mutattam,
Nyugodtan, tisztán áttekinteni,
S te még a nagy *kettős titokra* vágyol?
A kettős elvre? S titkos trónusán
Szeretnéd látni? Fékezd nagyravágyad,
Porszem! mert elveszel, ha egyet is
Meglátsz ezekből.

Kain: Veszszek el, ha láttam!

Luczifer: Így Éva sarja szól. Csak veszve lennél,
S nem látnád. Nem láthatja ezt csupán
A másik lét.

Kain: Halál?

Luczifer: Ez kezdete.

Kain: Úgy hát kevésbbé félek a haláltól,
Ha valami határozott felé visz.

Luczifer: Én meg a földre viszlek vissza most.
Növeld Ádám fáját, egyél, igyál,
Remegj, dolgozzál, sírj, neved, aludjál
S halj meg.

Kain: S mért láttam mind, a mit mutattál?

Luczifer: Tudást kívánsz, s ez mind önismeretre
Tanít.

Kain: Ó, jaj, csak semmiség vagyok.

Luczifer: Az emberi tudás egésze az,
Hogy semmiség halandó létetek.
Hagyd e tudást utódaidra; ez
Sok gyötrelmetől megkiméli őket.

Kain: Kevély szellem! göggel beszélsz velem; de
Bár büszke vagy, neked magadnak is
Urad van.

Luczifer: Nincs! Az égre, mely *övé*,
S a mélyre, s a világok és az élet
Mérhetetlenségére, mit megosztunk,
Nincsen! Győzött, igaz; de nem uram.
Hódol minden neki; de én soha.
Küzdök vele, mint küzdtem fenn az égben,
Az örökkévalóságon keresztül,
Pokloknek minden örvényén keresztül,
Határtalan tér országain keresztül,
Végnélküli idők végetlenén
Semmit nem engedek sehol neki!
És a világok és a csillagok
S a mindenség remegjen mérlegen,
A míg az ádáz harcz véget nem ér,
Ha véget ér, mi addig nem szünik,
Míg meg nem semmisül vagy ő vagy én!
És halhatatlanságunk s olthatatlan
Gyűlöletünk' mi semmisíti meg?
Győzött, s *rossznak* bélyegzené a vesztest,
De mi a jó, mit ő ad? Győzzek én,
S az lesz a rossz csupán, mi az *övé*.
S ti új, alig támadt, ifjú halandók,
Mi mindent kaptatok már tőle hitvány
Világotokban?

Kain: Keveset nagyon,
S a közt is sok keservest.

Lucifer: Vissza hát
Velem földedre! Tengődj' ott tovább
Az égi jók nektek szánt morzsalékán.
A jó s a rossz már önmagában az.
Nem attól függ, mi jó, mi rossz, ki adta.
Ha jót ad, mondd őt jónak; de ne vádolj,
Engem, ha rosszat *ő* ad, míg igaz
Forrását nem tudod. Ne adj szavakra,
Bár szellemszó. Itéletet ne mondj
Csupán léted gyümölcsit mérlegelve.
Az átkos almából *egy jó* eredt -
Az értelem. Ne tűrd, hogy ezt a zsarnok
Fenyegetési elhomályosítsák
És hinni kényszerítsék, bárha minden
Érzéked s érzelmed lázong ez ellen.
Tűrj s gondolkozzál, s alkoss tenszivedben
Külön világot, hol mi sem zavar.
Igy jutsz közelb a szellemekhez, és így
Harczolhatsz győzelmesen tenmagaddal.

HARMADIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

A földön Éden tája, mint az I. felvonásban.

Háda: Csitt! Halkan lépj, Kain.

Kain: Jó, jó; de mért?

Háda: Enoch amott a cziprusárnyban alszik
Lombágyán.

Kain: Cziprus! bús fa, mintha mindent,
Mit árnynyal fed, gyászolna. Mennyezetnek
Mért választád e fát?

Háda: Mert lombozatja
Elfogja, mint az éj, a nap világát,
S azt hittem, árnynyal legjobban megóvjá
Az álmot.

Kain: A végső örök nagy álmot
Igen. De mindegy, jöjj, vezess oda.

(A gyermekekhez mennek.)

Kain: Mi bájos! Rózsaszirmok közt pihenve,
Rózsás kis arcza versenyez velök.

Háda: S mily szép félig nyílt ajka! De ne bántsd,
Ne csókold most; fölébred nemsokára.
Kár volna felzavarni őt előbb.

Kain: Igazságod van; várok, míg fölébred.
Nevetgél álmában. Aludj s nevetgélj,
Csöppség, utódom a föld birtokában,
Mely ifjú, mint te. Álmodj csak, ne vess csak.
Álom s mosoly ártatlan s jól esik még
Korodban. Nem téptél *te* a gyümölcsből, -
Nem bánt mezítlenséged. Kell-e majd
Mebűnhödnöd nem ismert bünöket,
Mások bünét? De szunnyadj csak tovább!
Kis arcza hogy pirul, a mint nevetgél;
S nagy szempillája, mely sötét, mikép
A cziprus, mely fölötte bólogat,
Meg-megnyilik, s bár álmodik, alóla
Reánk nevet világos kék szeme.
Mit álmodik? Bizonynyal Édenünkről!
Úgy! erről álmodj, száműzött fiacskám.
Csak álom már. Az üdv tiltott helyén
Többé sosem járhatsz se te, se mink,
Se sarjaink!

Háda: Kain! ne ejts a multról
Enoch fölött ily mélabús igéket.
Éden miatt folyton mért bánkodom?
Teremthetünk mi másikat magunknak.

Kain: De hol?

Háda: Akár itt, vagy bárhol kívánod.
A hol te vagy, Éden híját nem érzem,
Bár annyi gyászos percnek volt oka.
Hisz enyéme vagyok te s gyermekink,
Atyánk, öcsénk, nővérünk Czilla, s Éva,
Kinek éltünkön kívül annyi mást
Köszönhetünk.

Kain: Például a halált.

Háda: Kain, a büszke szellem, a ki elvitt,
Még jobban elbúsított. Azt reméltem,
Hogy az ígért s végig nézett csodák,
Mult s létező világok látomási
A kielégített tudás nyugalmát
Szerzik meg elmédnek. S imé vezéred
Csak ártalmadra volt. De hála néki
S bocsánat, mert hamar megjöttetek.

Kain: Hamar?

Háda: Két óra telt el tán azóta.
Nekem két hosszú óra; de a nap
Csak két órát haladt.

Kain: S mégis közel
Jutottam én a naphoz ezalatt.
Láttam világokat; némelyek egykor
Napfényben úsztak és többé soha
Nem fénylenek; másokhoz nem jutott el
Napfény sosem. Azt hittem, évekig
Voltam távol.

Háda: Pár óra telt csupán el.

Kain: Ugy az idő lelküinktől függ, s a lélek
Ugy méri az időt, a mint gyönyört
Vagy kínt, parányit vagy hatalmasat lát.
Láttam végetlen lények műveit;
Kihalt világok mellett elsuhantam;
S az öröklétet látva azt hívém,
Hogy végtelenségéből bennem is van.
De most megint csak hitványságom' érzem.
A szellem jól mondá: „Csak semmiség vagy!”

Háda: Mért mondta? Isten ezt nem mondta még.

Kain: Isten nem mondta; ő beéri azzal,
Hogy minket *semmiségnek* alkotott.
S a port, a halhatatlanság s az Éden
Csillámival hízelkedvén neki,
Megint porrá alázza. Mért?

Háda: Tudod, hogy
Szülőink bűneért.

Kain: Mért sujt le minket?
Ha ők vétkeztek, haljanak meg ők!

Háda: Nem úgy van! Nem tiéd e gondolat, -
A szellemé, kivel voltál. Örömmel
Meghalnék én, csak élhetnének ők.

Kain: Ezt mondom én is, ha egy áldozattal
Betelne az étellel telhetetlen,
S rózsás kis alvónk a bűt és halált
Nem ízlelné meg s nem hagyná örökbe
Utódira.

Háda: Ki tudja, tán fajunkat
Meváltja egykor ily engesztelés!

Kain: Engesztelés ártatlan áldozat
A bűnösért? Ártatlanok vagyunk *mi*:
Nem éltünk akkor még! Mért bűnhödünk hát?
Mért kell nekünk azért a névtelen
Rejtelmes bűnért áldozat, ha bűn
Tudásra törni?

Háda: Vétkezel, Kain, most.
Istentelenség mind, a mit beszélsz.

Kain: Ha azt hiszed, hagyj el!

Háda: Soha, habár
Az Isten elhagyott is.

Kain: S az mi ott?

Háda: Két oltár. Míg távol voltál, öcséd
Emelte, Ábel, hogy ha visszajössz,
Áldozatok majd.

Kain: Csak nem képzeled,
Hogy én is, mint ő, áldoztam naponta
Az Úr kegyére lesve jámbor arczczal,
A melynek aljas meghunyászkodása
Inkább csak rettegés, mint hódolat?

Háda: Bizonynyal jó ez.

Kain: Egy oltár elég.
Nincs áldozatra semmim.

Háda: Földi termény,
Szép, zsenge rügy, bimbó, virág, gyümölcs,
Az Úrnak ez mind kedves áldozat,
Csak nyujtsa bűnbánó, alázatos szív.

Kain: Törtem magam, szántottam nap tüzében
Verejték közt, mint ránk szabá az átok.
Még mit tegyek? Legyek jámbor, mivel
Vad elemektől kell kiküzdenem
A kenyeret? Legyek háládatos,
Mert por vagyok s a porban ténferegve
Porrá leszek? Mert semmiség vagyok,
Szinleljem, hogy a kín gyönyör nekem?
Legyek bűnbánó - Ádám bűneért?
Elég ezért vezeklésnek, mit eddig
Szenvedtünk, s több vezeklésnél, a mit
A megjósolt jövő hoz sarjainkra.
Enoch nem sejti, hogy milljók örök
Nyomorának csirája benne szunnyad!
A legjobb volna, hogyha megragadnám
S a sziklához csapnám, hogy meg ne érje -

Háda: Nagy ég! Ne nyulj a gyermekhez, fiamhoz,
Fiadhoz, ó Kain!

Kain: Ne félj! fiamhoz
A csillagsergekért és az erőért,
A mely vezérük, nem közelgenék
Zordabb üdvözlettel szülői csóknál.

Háda: Miért beszélsz hát oly kegyetlenül?

Kain: Jobb volna, azt mondtam, meghalnia,
Mint annyi bút megérni, sőt mi rosszabb,
Örökbe hagyni. De ha bánt beszédem,
Hát mondjuk úgy, hogy jobb lett volna néki
Sosem születnie.

Háda: Ó, ezt se mondd!
Minek örülnék akkor én, Kain?
Kit táplálnék, kit örzenék becézve?
De csitt: Enoch, fiacskám, ébredez.

(Odalép a gyermekhez.)

Nézz rá, Kain! élettől duzzadoz.
Erős, virágzó, szép, vidám s hasonlít
Nagyon hozzám s hozzád, ha nem haragszol,
Mert akkor mind hasonlóak vagyunk.
Mindhármunk arczvonási, ha nyugodt vagy,
Egymásban ép úgy visszatükröződnek,
Miképp nyugodt folyásu tiszta vízben.
Szeress hát minket s értünk tenmagad,
A mint mi szeretünk téged, Kain!
Nézd, hogy nevet; kis karjait kitárja;

Nyilt kék szemével tégedet keres,
Hogy üdvözljön. Mint repes feléd
Csöpp teste! És te bánatról beszélsz?
Kerubok irigyelnek ily gyönyört,
Kiknek nincs gyermekük. Áldd meg, Kain
Bár szólni nem tud még, hálát ad érte
Szive s szived.

Kain: Áldásom rád, fiam.
Bár csak megóvna ily áldás a kígyó
Átkától!

Háda: Meg fog óvni! Az atyának
Áldása bizton semmivé teszi
A féreg cselszövését.

Kain: Nem hiszem bár,
Áldásom mégis rá.

Háda: Öcsénk közelg.

Kain: Fivéred, Ábel.

(Ábel jön.)

Ábel: Üdv, Kain! Az Úr
Békéje véled, bátya!

Kain: Ábel, üdv!

Ábel: Nővérünk elmondá, hogy messzejártál
Egy szellemmel, túl megszokott körünkön.
Azok közül volt, a kiket naponta
Látunk, kikkel beszélünk, és atyánkhoz
Hasonlók?

Kain: Nem.

Ábel: Mért társulsz hát vele?
A magasságos ellensége tán.

Kain: S az emberek barátja. Volt-e az
A magasságos, hogyha így hívod?

Ábel: Hívom? Furcsán beszélsz nagyon ma, bátya.
Hugom, hagyj egy kissé magunkra, hogy
Áldozzunk.

Háda: Ég veled, Kain, öleld meg
Előbb fiad. O, bárcsak tiszta lelke
S Ábel jámbor buzgalma visszahozná
Lelked békéjét és szent érzületjét.

(Háda Enochchal el.)

Ábel: Hol jártál?

Kain: Nem tudom.

Ábel: Azt sem tudod,
Mit láttál?

Kain: A tér holt és halhatatlan,
Korlátlan, mindenható csodáit, -
És számtalan mult s létező világ
Szédítő forgatagját. Harsogással
Zengtek zúgó szféráikon körültem
Dörögve holdak, földek és napok.
Most nem tudok veled beszélni, hagyj el.

Ábel: Szemed szokatlan fényben ég; az arcod
Szokatlan tűz hevíti, s hogyha szólsz,
Hangod szokatlanul cseng. Mit jelent ez?

Kain: Csak azt, hogy arra kérlek, hagyj magamra.

Ábel: Nem addig, míg együtt nem áldozánk.

Kain: Áldozz magad! Isten téged szeret.

Ábel: Remélem, téged is szeret.

Kain: De téged
Jobban szeret. Bár nem törődöm ezzel,
Te hozzád jobban illik őt imádni.
Imádd is hát; de egyedül imádd,
Vagy legalább is nélkülem.

Ábel: Kain!
Apánknak nem volnék méltó fia,
Ha benned bátyámat meg nem becsülném,
S ha nem kérnélek, hogy te légy az első
Imában, áldozatban. Ez jogod.

Kain: Nem éltem e jogommal én soha.

Ábel: Eléggé fáj; de kérlek, most ne hagyd.
Gonosz lidércz ül lelkedem; imánk
Megnyugtat majd.

Kain: Nem nyugtathat meg engem
Már semmitem. Nyugalom! Láttam én már
Az elemek nyugalmát is; de lelkeim
A nyugalmat nem ismeré soha.
Távozzál, Ábel, vagy hadd menjek én,
Hogy jámbor szándékom ne háborítsam.

Ábel: Nem bátya; áldozunk együtt! Ne vess meg!

Kain: Jól van, ha kényszerítesz. Mit tegyek hát?

Ábel: Válaszsz oltárt.

Kain: Te válaszsz, mert szememben
Kő meg gyep mind a két oltár.

Ábel: Te válaszsz!

Kain: Már választottam.

Ábel: Ez magasb, s megillet
Mint bátyámat. Készülj az áldozatra.

Kain: Mit áldozol te?

Ábel: Itt van, nézd, a nyáj
Kövér zsengejét. Egyszerű ajándék,
Mi pásztortól telik.

Kain: Nyájam nekem nincs.
A földet szántom s mást nem adhatok, mint
A mit a föld ad munkámért: gyümölcsöt.

(Gyümölcsöt szed.)

Nézd, mily érettek, mily szépen virulnak.

(Feldiszítik az oltárokat s lángot élesztenek.)

Ábel: Te légy az első, bátya, mint idősebb.
S míg áldozol, mondj háladó imát.

Kain: Nem, én ujoncz vagyok; te légy vezérem.
Követlek majd, a hogy tudom.

Ábel *(térdre borulva):* Nagy Isten!
Teremtőnk, ki belénk lelket leheltél,
S megáldva bennünket nem engedéd,
Hogy elveszszünk, bár bűnbe hullt atyánk,
Mert rég elpusztulhattunk volna már,
Ha bölcs ítéleted nem enyhited
Irgalmaddal, melyben gyönyört találsz,
S oly bűnhödést nem szabsz reánk, a mely
Nagy bűneinkhez képest tiszta Éden:
Egyetlen Úr! Tied a fény, a jóság,
A dicsőség, az örökkévalóság!
Minden rossz volna nélküled, s veled
Nem tévelyeghet semmisem, hacsak
Ezt nem kívánják jóságos hatalmad
Ki nem fürkészhető szent céljai,
A melyek mindenkor valóra válnak, -
Az első jámbor pásztortól fogadd el
Az első nyáj zsengejét, semmiség bár,
De semmi sincs, mi néked több lehetne.
Fogadd el, mint a hála áldozatját
Tőlem, ki ezt eged fenséges arcza
Előtt adom, a porba hajtva arczom,
Melyből a te dicsőségedre lettem
S neved dicsőségére mindörökké!

Kain *(kiegyenesedve áll, míg beszél):*
Szellem! akárki vagy akármi légy,
Mindenható vagy tán, lehet, - s ha jó vagy,
Mutatják rossztól mentes tetteid.
Jehova itt a földön! Isten égben!
Vagy bármint hívjanak, mert annyifélék
Tulajdonságaid, mint műveid; -

Ábel (*ellenszegülve*): Ezt nem teszed. Istentelen szavadhoz
 Ne adj hozzá istentelen cselekvést!
 Ne bánts ez oltárt! Megszentelte Isten,
 Örömmel elfogadván áldozatját.

Kain: Öröm! Örült az égő hús s a vér
 Füstjének? Tán felért ez az öröm
 A holtakért esdő anyák jajongó
 Bégésével? S a jámbor kés alatt
 Nyögő ártatlanok kínos jajával?
 Ereszsz! A nap fényén e véres emlék
 Ne álljon a teremtés szégyenére!

Ábel: Bátyám, maradj! Erőszakkal ne érintsd
 Oltáromat; de ha áldozni kívánsz
 Még egyszer, ím békén átengedem.

Kain: Áldozni még egyszer? - Bocsáss, különben
 Új áldozatnak -

Ábel: Mit beszélsz?

Kain: Ereszsz!
 Ereszsz! Vért óhajt Istened, tudod.
 Engedj tehát, míg *több* vért nem kapott!

Ábel: Az ő magas nevében ezt az oltárt,
 Melyet kegygyel fogadt, nem engedem.

Kain: Ha szereted magad, eredj utamból,
 Míg e gyepet az anyaföldre szórom,
 Vagy -

Ábel (*elébe állva*): Isten sokkal kedvesebb nekem,
 Mint éltem.

Kain (*felkap az oltárról egy fatuskót s halántékon sújtja Ábelt*):
 Vidd hát élted Istenedhez,
 Ki éltet kíván.

Ábel (*összeesik*): Bátyám! mit tevél?

Kain: Öcsém!

Ábel: Nagy Isten! Szolgád vedd magadhoz,
 S bocsáss meg gyilkosának. Nem tudá,
 Hogy mit cselekszik. Nyujtsd kezed, Kain.
 S szegény Czillát -

Kain (*egy percnyi kábultság után*): Kezem! egész piros, - mért?
 Hol vagyok? Egyedül! Ábel hová lett?
 Hol van Kain? Én volnék? Ábel, ébredj!
 Mit fekszel a gyepen? Nincs este még!
 Miért vagy oly sápadt? Mi van veled?
 Még reggel élet duzzadt tagjaidban.
 Öcsém, kérlek, ne tréfálj! Túlhevessen
 Ütöttem rád, de nem halálosan.
 Mért ellenkeztél? Csak tréfálsz, ijesztesz.

Csak egy ütés volt, egy ütés csupán.
Mozdulj, mozdulj, no végre, jól van így.
Léleked, ó lehelj rám! Isten! Isten!

Ábel (*elhalóan*): Ki szól Istenről?

Kain: Gyilkosod.

Ábel: Az Isten
Bocsásson meg, Kain! Czillát szegényt
Vigasztald meg, - csak egy fivére van már.

(*Ábel meghal.*)

Kain: S egy sincs nekem! - Ki az, ki tőle megfoszt?
Szemét kinyitja! nem lehet halott!
Az álomhoz hasonló a halál,
S az álom szempilláinkat lezárja.
A száj is nyitva van, léleked így hát.
De mit sem érzek én. Szívét! Szívét!
Hadd lássam, dobban-e? - dobog! - de nem! nem!
Rémlátomány, vagy más rosszabb világba
Juték. A föld kering velem; mi ez? -
Nedvesség. (*letörli homlokát kezével s megnézi*):
Harmat nincs! Vér, vér - öcsémé
S enyém. S én ontottam ki ezt a vért!
Hogy élek, hogyha entestemnek éltét
Kioltottam? De nem lehet halott! -
A némaság halál? Nem, majd fölédred.
Itt őrzöm én. Az élet nem lehet
Oly semmiség, hogy ily gyors véget érjen.
Csak most beszélt. - Mit mondjak én neki?
Öcsém! Nem; ezt nem érti, mert a testvér
A testvért nem veri. Mégis, beszélj!
Szelíd hangodnak, ó, csak egy szavát,
Hogy eltúrhessem újra az enyémet.

(*Czilla jön.*)

Czilla: Oly tompa hangot hallottam. Mi az?
Kain, viraszt férjemnél. Mit csinálsz itt
Fivérem? Alszik? Ó, nagy ég! Miért
Oly halvány, s e patak? Nem! nem lehet!
Nem vér! vérét ki ontaná ki? Ábel!
Ábel! Mi ez? Ki tette? Meg se mozdul,
Nem léleked. Keze lehull kezemből
Élet nélkül, mikép a kő! Kain!
Kegyetlen vagy! Jókor mért nem jövél,
Hogy megmentsd? Bármi támadá meg őt,
Erősebb vagy, védhetted volna. Háda!
Apám! anyám! ó jöjjetek! A földön
Itt a halál.

(*Czilla el, szüleit hiva.*)

Kain (*egyedül*): S ki hozta? Én, a ki
Nevét is úgy utálok a halálnak,
Hogy gondolatja megmérgezte éltet
Előbb, mint láttam. Én hozám ide,
S öcsémet jéghideg karjába dobtam,
Mint hogyha nélkülem nem tudta volna
Kérlelhetlen jogát érvényesíteni.
Most ébrednek csak. Révülök vevé el
Eszem. De ő nem ébred fel soha!

(*Ádám, Éva, Háda, Czilla jönnek.*)

Ádám: Czillának jajgatása vont ide.
Mi ez? Valóság! ó, fiam! fiam!
(*Évához*): Nézd, asszony, ezt a kígyó tette és te!

Éva: Ne szólj most erről! Szíven mart a kígyó.
Ábel! legkedvesebb fiam! Nagy Isten!
E büntetés nagyobb az én bünömnél.
Mért vetted őt el?

Ádám: Szólj, Kain, ki tette
Avagy mi tette ezt? Te itt valál.
Tán ellenséges angyal volt, ki nem jár
Az Isten útján? Erdő vadja volt tán?

Éva: Hah, szörnyű fény tör lelkemen keresztül
Villám gyanánt! Az a súlyos fatuskó -
Az oltárról felkapva, füstös, üszkös
S piros -

Ádám: Fiam! szólj! Mondd, hogy e nyomorban
Még nyomorúbbak nem vagyunk.

Háda: Kain!
Szólj! mondd, hogy nem te voltál!

Éva: Látom, ő volt!
Bűnös fejét lehajtja s vad szemét
Véres kezével elfödí.

Háda: Anyám!
Igaztalan vagy! Ó, tisztázd magad,
Kain, e szörnyű vád alól. Anyánkból
A kín csikarta ki.

Éva: Hallgass meg, Isten!
Az örök kígyó átka rontsa meg!
Kígyófaj inkább, mint az én fajom.
Élte legyen vigasztalan!

Háda: Anyám!
Elég! Ne átkozd őt, hiszen fiad, -
Ne átkozd őt, hiszen bátyám s uram.

Éva: Fivéredtől megfoszta tégedet,
Czillát urától, engemet fiamtól:
Átok reá! örökre eltaszítom.
Széttépve köztünk minden szál, a mint ő
Széttépte a természet kapcsait.
Halál! Halál! mért nem vettél el engem?
Először én adtam magam neked.
Ó, végy el most!

Ádám: Jogos fájdalmad, Éva,
Vigyázz, ne lázítson fel Isten ellen!
Nehéz ítélet függ fejünk fölött rég.
Ez volt a kezdet. Lássá most az Úr,
Hogy hűséges szolgák gyanánt viseljük,
Mit ő küldött reánk.

Éva (*Kainra mutatva*): Ezt ő akarta!
A halál testet öltött szelleme.
S én hoztam őt a földre, hogy halállal
Megtöltse most. Az élet minden átka
Sujtolja! Kínja hajtsa rengetegbe
El innen, mint bennünket Édenünkből!
S mint ő öcscsével, úgy bánjon vele
Saját fia! Kerúbok szárnya, kardja
Riaszsa éjjel-nappal. Útjain
Kigyó sziszegjen! Váljon a gyümölcs
Hamuvá szájában! S a lombokon,
A hol fejét lehajtja, skorpiók
Mardossak! Alva Ábelt lássa mindig!
Ébren remegjen folyton a haláltól!
Váljék vérré a forrás tiszta habja,
Ha szomju ajkkal inni meghajol!
Az elemek kerüljék másra válva!
Halálos kínok közt maradjon élve!
Rosszabb legyen halála a halálnál,
A melylyel minket ő ismertetett meg!
El innen, testvérgyilkos! És e percztől
E szót neved: Kain jelentse majd
Jövendő embermilliók előtt,
Hogy ősök voltál bár, utáljanak!
Száradjon el lábad nyomán a fű!
Vadon ne védjen! Föld otthont ne adjon!
A por ne sírt! S tagadja meg tetőled
Fényét a nap s az Isten az eget!

(*Éva el.*)

Ádám: Kain, eredj! Velünk tovább nem élhetsz.
Eredj, s halottam hagyj nekem. Ezentúl
Magam leszek. Többé ne lássuk egymást.

Háda: Ne válj el tőle így, atyám! Ne átkozd
Fokozva Éva átkát még fején.

Ádám: Nem átkozom. Önlelke légyen átka.
Jöjj, Czilla!

Czilla: Férfjem testét őröm én itt.

Ádám: Majd visszatérünk, hogyha távozott,
Ki ezt a szörnyű tisztünket szerezte.
Most jöjj!

Czilla: Egy csókot még halvány porára,
Az egykor oly hó ajkra - ó, szívem!

(Ádám és Czilla sírva el.)

Háda: Hallád, Kain, távoznunk kell e helyről.
Én készen állok gyermekinkkel együtt.
Én Enochot viszem, s te vidd hugát.
Gyerünk, a míg a nap le nem hanyatlik.
Sötét éjjel ne járjunk a vadonban.
De szólj hozzam, én a tied vagyok csak.

Kain: Hagyj el.

Háda: Mind elhagytak.

Kain: S te mért maradsz?
Nem félsz-e tőlem, a ki ezt tevém?

Háda: Bárhogy rémít a tett, mely elrabolta
Öcséd', csak attól félek, hogy te elhagysz.
Ahoz nincsen közöm; arról az Isten
Kérjen tőled számot.

(Egy hang kiált belülről): Kain! Kain!
Háda? Hallod a szózatot?

(Egy hang belülről): Kain! Kain!

Háda: Úgy hangzik, mintha angyal szólana.

(Az Urangyala belép.)

Öcséd, Ábel hol van?

Kain: Tán én vagyok
Öcsémnek öre?

Angyal: Mit tettél Kain?
Öcsédnek vére Istenhez kiált
A földből is! Légy átkozott a földön,
Mely száját megnyitá, hogy vad kezedből
Öcséd vérét benyelje! Hogyha szántod,
Ezentúl ellenáll kemény röge.
Légy mától hontalan földönfutó!

Háda: Ily büntetést nem képes elviselni.
A földről száműzöd, s az Úr elől
El kell rejtőznie. Mi lesz belőle?
Kóbor földönfutó lesz, s a hol érik,
Meg fogják ölni.

Kain: Bárcsak megtehetnék!
Csakhogy ki öl meg itt e puszta földön,
Mely még lakatlan?

Angyal: Te öcséd öled meg,
S ki véd meg majd téged saját fiadtól?

Háda: Fény angyala! Irgalmazz! Ó, ne mondd,
Hogy vérző keblem önnön gyermekében
Gyilkost táplál, atyjának gyilkosát.

Angyal: Akkor se lenne más, mint atyja volt.
Nem nőtt anyád tején, a kit te most
Vérszenyezetten láatsz? Könnyen lehetne
Apagyilkos testvérgyilkos fia.
De másképp lesz. Azt rendelé Urad
S parancsolóm, hogy süssem homlokára
A bélyeget. Így bizton kóborolhat.
S a ki megölné őt, annak fejére,
Boszút szabott ki, hétszerest, az Úr.
Jöjj közelebb!

Kain: Mit fogsz velem csinálni?

Angyal: Megbélyegezlek s így megóvlak attól,
A mit te tettél.

Kain: Ó, ne! ölj meg inkább!

Angyal: Nem, élned kell.

(Kain homlokára süti a bélyeget.)

Kain: Hogy éget homlokom!
De bensőmhöz csak semmiség. Ha van még
Más is, hadd tűrjem úgy, a hogy tudom.

Angyal: Kezdetől zord s makacs vagy, mint a föld,
Mit szántanod kell; míg a kit megöltél,
Szelid volt, mint a nyáj; a melyet őrze.

Kain: Mindjárt a bűn után fogantatám.
Anyám a kigyón csüggött még s atyám
Az Édent gyászoló. Vagyok, mi lettem.
Az éltet nem kerestem, s nem teremtém
Magam! De ha megválthatná halálom
A portól - s mért ne? - éljen újra ő,
S feküdjem én halványan! Így az Isten
Annak, kit kedvelt, éltét visszaadná;
Tőlem meg elvenné az életet,
A mit sosem viseltem szívesen.

Angyal: A halált meg nem gyógyíthatja senki.
A megtörtént meg nem történt sosem lesz.
Eredj! Viseld a végzetet! S ezentúl
Élj másképp!

(Az angyal eltűnik.)

Háda: Távozott, menjünk mi is.
Hallom tanyánkon sírni Enochot.

Kain: Ó, sír, s nem tudja, mért sír! S én, ki vért
Ontottam, sírni nem tudok. De lelkem'
A négy folyó se tisztíthatja meg.
Mit gondolsz, tud rám nézni még fiam?

Háda: Ha azt hinném, hogy nem -

Kain: Megállj! Ne többet
A fenyegetésből: sok volt nagyon már.
Keresd fel gyermekinket, majd követlek.

Háda: Nem hagylak a halottal egyedül.
Menjünk együtt.

Kain: Te holt, örök tanú!
Véredtől, mely ki nem apad, sötét lett
A föld s az ég. Mi vagy *most*, nem tudom.
De azt hiszem, ha látod, *én* mi lettem,
Megbocsátsz annak, a kinek se lelke,
Se Istene soha meg nem bocsáthat.
Isten veled! Nem érinthetlek én meg,
Nem is merem megfogni testedet,
A melynek életét én vettem el.
Egy anya szült bennünket, egy kebelnek
Tején nőttünk, mint gyermekek gyakorta
Öleltük egymást testvérvonzalommal,
S többé nem látlak és azt sem merem
Megtenni érted most, a mit te értem
Bizton megtettél volna: testedet
Sírodba tenni. Első sír, a melyet
Ember számára ástak. De ki ásta
E sírt? Ó, föld! föld! A gyümölcsökért,
Miket nekem juttattál, ezt adom
Viszonzásul. - Most el a rengetegbe!

(Háda lehajlik és megcsókolja Ábel testét.)

Háda: Rémes véged korán elért, öcsém!
Mindnyájuk közt, kik gyászolnak, csak én nem
Sirathatlak. Tisztemmé az leve,
Hogy könnyezés helyett a könnyeket
Törülgessem. De egy se gyászol úgy,
Mint én. Nem téged gyászollak csupán,
Azt is, ki élted vette. Most, Kain,
Megosztom minden terhedet.

Kain: Keletre
Megyünk Édentől. Pusztaság van arra.
Ez illik lépteimhez csak.

Háda: Vezess!
Te légy az én vezérem, s Istenünk
Legyen tiéd! Vegyük most gyermekinket.

Kain: És ő, ki itt fekszik, gyermektelen volt.
S a jámbor fajnak általam apadt el
Forrása, mely új nászi fekhelyére
Dísz hozhatott s szelidíthette volna
Az én fajom vad vérét, egyesítve
Ábelnek sarjait s utódainkat.
Ó, Ábel!

Háda: Béke véle!

Kain: És velem?

(Elmennek.)